

کوگیتو و تاریخ جنون

(مجموعه مقاله)

ژاک دریدا، میشل فوکو

ترجمه

فاطمه ولیانی

انتشارات هرمس

انتشارات هرمس

تهران، خیابان ولی عصر، بالاتر از میدان ونک، شماره ۱۳۳۷ - تلفن: ۸۸۷۹۵۶۷۴
مجموعه ادب فکر - فلسفه و کلام - ۵۵

کوگیتو و تاریخ جنون
ژاک دریدا، میشل فوکو
ترجمه: فاطمه ولیانی
طرح جلد: واحد گرافیک هرمس
چاپ اول: ۱۳۸۸
تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه
قیمت: ۲۰۰۰ تومان
چاپ و صحافی: ایماژ
همه حقوق محفوظ است.

مرشنامه:	دریدا، ژاک، ۱۹۳۰-۲۰۰۴ م.
عنوان و پدیدآور:	Derrida, Jacques
مشخصات نشر:	کوگیتو و تاریخ جنون / ژاک دریدا و میشل فوکو؛ ترجمه فاطمه ولیانی، تهران: هرمس، ۱۳۸۸.
مشخصات ظاهری:	هشت + ۱۱۱ ص.
شابک:	4 - 566 - 363 - 964 - 978
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
یادداشت:	کتاب حاضر ترجمه مقالاتی از ژاک دریدا و میشل فوکو است.
موضوع:	جنون
شناسه افزوده:	فوکو، میشل، ۱۹۲۶-۱۹۸۴ م.
شناسه افزوده:	Foucault, Michel
شناسه افزوده:	ولیانی، فاطمه، ۱۳۳۸ - مترجم.
رده بندی کنگره:	۱۳۸۷ ی ۹۱ / د ۴۲۳ / BF۴۲۳
رده بندی دیویی:	۱۵۳ / ۳۵
شماره کتابشناسی ملی:	۱۵۳۴۹۹۸

فهرست

هفت	یادداشت مترجم
۱	۱. حبس بزرگ
۷	۲. کوگیتو و تاریخ جنون
۷۱	۳. پاسخ به دریدا
۷۷	۴. تن من، این کاغذ، این آتش

یادداشت مترجم

تاریخ جنون در عصر کلاسیک، دومین کتاب میشل فوکو که در واقع رساله دکتری او بود. در سال ۱۹۶۱ منتشر شد. ژاک دریدا در سال ۱۹۶۲ به دعوت ژان وال در کُلُزِ فیلزفیک^۱ نقدی بر این کتاب عرضه کرد که با عنوان «کوگیتو و تاریخ جنون»، ابتدا در نشریه متافیزیک^۲ اِژوال^۳ و سپس در کتاب نوشتار و تفاوت^۴ به چاپ رسید. میشل فوکو که خود در جلسه سخنرانی دریدا حاضر بود، ظاهراً چندان آزرده خاطر نشد و حتی در نامه‌ای از توجه و دقت شگفت دریدا تشکر کرد و پذیرفت که به رابطه میان کوگیتو و جنون با ظرافت و سنجیدگی برخورد نکرده است. فوکو نقد دریدا را چندین سال بی پاسخ گذاشت و سرانجام در ۱۹۷۲ پاسخی به آن نوشت. مقاله او با عنوان «پاسخ به دریدا» در نشریه ژاپنی بایدیا^۵ به چاپ رسید که شماره‌ای (فوریه ۱۹۷۲) را به فلسفه فوکو اختصاص داده بود. فوکو آن متن را با تغییراتی چند و شرح و تفصیل بیشتر با عنوان «تن من، این کاغذ، این آتش» به صورت ضمیمه در چاپ دوم تاریخ جنون (۱۹۷۲) منتشر کرد. ژاک دریدا حدود نیمی از نقد خود را به دو اشکال به زعم او بنیادی تاریخ جنون اختصاص داده است، و در نیمه دیگر به سه صفحه آغازگر فصل دوم کتاب، یعنی «حبس بزرگ»، می پردازد که فوکو در آن گفته است دکارت در تأملات جنون را از چارچوب شک فلسفی خود، و کلاً از قلمرو فلسفه، طرد کرده و کار او در واقع وجه فلسفی حبسی است که در عصر کلاسیک (قرون هفدهم و هجدهم) در عینیت اجتماع روی داد و بعضی از اقشار جامعه، عمدتاً دیوانگان، مشمول آن شدند.

به اعتقاد دریدا قرائت فوکو ساده‌اندیشانه است و کلیت کار او را خدشه‌دار

1. Collège philosophique

2. Revue de Métaphysique et de Morale

3. J. Derrida, *L'écriture et la différence*, Paris, Seuil, 1967.

4. *Pauidea*

کرده است. فوکو که در «پاسخ به دریدا» بر غفلت او از روش کار و شیوه بررسی و تحلیل اجتماعی - تاریخی کتاب بحق تأسف می خورد، خود در مقاله اش بخش اول نقد دریدا را نادیده گرفته و صرفاً به انتقاد او از برداشت خود از دکارت پاسخ گفته است. در هر حال، در این دو مقاله از پس بحثی تخصصی درباره دکارت، دو نگاه متفاوت به فلسفه، تاریخ و پیوند آن دو با یکدیگر است که چهره می نماید.

از آنجا که ترجمه فارسی تاریخ جنون بر اساس نسخه ای صورت گرفته که مؤلف در سال ۱۹۶۳ با حذف کلی یا جزئی بعضی فصلها برای انتشارات پُلُن^۱ تنظیم کرد و از جمله فاقد سه صفحه ای است که فوکو در آن از دکارت و طرد فلسفی جنون سخن می گوید، مقالات این مجموعه با ترجمه این سه صفحه آغاز می گردد که درآمد فصل «حبس بزرگ» است. پس از آن نوبت به مقاله دریدا یعنی «کوگیتو و تاریخ جنون» می رسد. در پی این مقاله، پیش از مقاله «تن من، این کاغذ، این آتش»، و همچون مقدمه یا ضمیمه ای بر آن، چند صفحه آغازین مقاله «پاسخ به دریدا» می آید که فوکو در آن پیش از پرداختن به دکارت و دفاع از تفسیر خود از تأملات، اساس دیدگاه دریدا را نقد می کند و از اختلاف بنیادین دیدگاه خود و دریدا می گوید، گفته هایی که در مقاله «تن من، این کاغذ، این آتش»، که پاسخ نهایی و معروف او به دریداست، ظاهراً به تکرار آنها نیازی ندیده و در عوض ادامه مقاله، یعنی تحلیل گفتار دکارت در تأملات و نگاه فیلسوف قرن هفدهم به جنون را با تفصیل بیشتر بازگو کرده است.

در اینجا لازم می دانم از آقای دکتر مالک حسینی تشکر کنم که متن فارسی این مجموعه را با دقت و باریک بینی خواند و نکات بجا و ظریفی را مطرح کرد، نیز از آقای لطف الله ساغروانی و همکاران ایشان در انتشارات هرمس که این ترجمه را صبورانه به زیور طبع آراستند.